

О.В. Черняков,
к. геогр. н., доцент

Українська академія банківської справи (м. Суми)

О.М. Суміна,
к. е. н., доцент

Сумський державний університет

ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Під безперервною креативною економічною освітою і вихованням учнів розуміється:

- знання структури й організаційної діяльності підприємства або фірми, його господарські й фінансові зв'язки;
- уміння застосовувати свої економічні знання для аналізу й прогнозування конкретної економічної ситуації;
- навички розраховувати економічні показники й проводити відповідний аналіз, а також розраховувати ефективність виробництва, визначати конкурентноздатність продукції, формувати власну позицію із приводу економічної політики, що проводиться державою.

Цей процес здійснюється на основі постійного вдосконалювання економічних знань, підвищення продуктивності праці, зміцнення трудової дисципліни, дотримання режиму економії, впровадження передових методів господарювання, науково-технічних досягнень і передового досвіду.

У зв'язку з цим основні напрямки економічної освіти і виховання підростаючого покоління повинні здійснюватися безупинно по лінії "школа – ВУЗ – виробництво – післядипломна освіта", використовуючи різні методи і прийоми в навчально-виховному процесі для досягнення поставленої мети, серед яких особливо виділяють методи дистанційного навчання. При цьому специфіка економічної освіти та виховання підростаючого покоління полягає в тому, що воно здійснюється в нерозривній єдності з навчанням основам наук у загально-

освітній школі й професійній підготовці молодих кадрів у ПТУ, коледжах, гімназіях, технікумах, ліцеях і ВНЗ. У той же час таке економічне виховання міцно пов'язане із залученням школярів і студентів до різноманітної практичної діяльності, що сприяє дбайливому, господарському відношенню до національного багатства, приватної і державної власності, до природних і інших ресурсів, до коштів державних і громадських організацій. При навчанні й на практиці учні здобувають знання про економічні важелі й стимули виробництва, одержують відомості про виробничі витрати, про необхідність зберігати приватну й суспільну власність, знайомляться із основами економічної політики держави, прилучаються до практики господарювання, активно пізнають економічну дійсність.

Однак, ні наукові знання, ні практичні вміння й навички не формуються автоматично. У навчальних закладах зустрічається чимало фактів недбалого відношення до навчального устаткування, меблів, іншого майна. Учні мають слабку інформованість про витрати суспільства на навчальні приналежності й книги, на предмети першої необхідності, енергетичні ресурси й інше. Недостатню увагу викладачі приділяють економічній стороні суспільного виробництва. Це приводить до того, що багато хто з учнів не знають реальних витрат на вироблену продукцію, не розуміють сутності економічної діяльності.

Складовою частиною економічної освіти і виховання учнів повинно бути формування непримиренності до розтрат приватного і суспільного надбання, проявів безгосподарності й неорганізованості, нерациональних витрат і розкрадання ресурсів. При формуванні завдань в системі дистанційного навчання необхідно передбачити задачі і ситуації, які дозволяють засвоїти практичні навички аналізу економічної діяльності господарчих суб'єктів і тих, що навчаються самостійно.

Концепція безперервної креативної економічної освіти може бути заснована на таких положеннях:

- засвоєння учнями основних положень економічної науки в господарюванні, виробництві продукції, її розподілі й обміні;
- творчий розвиток економічного мислення учнів, уміння проводити аналіз економічних явищ і їхніх взаємозв'язків з використанням сучасних методів і коштів обчислювальної техніки як коштів пі-

знання економічних ситуацій;

- мати чітке уявлення про виробничі відносини, товарообмінні процеси, про фінансовий і грошовий обіг, про зовнішньоекономічні зв'язки в умовах глобалізації світової економіки;

- формування вмінь самостійно здобувати і творчо використовувати економічні знання, спрямовані на розвиток виробництва;

- вироблення в учнів активного відношення до економічних процесів, що відбуваються у суспільстві, й до економічної політики держави;

- одержання учнями відомостей, потрібних їм для наступного вибору професій у майбутній трудовій діяльності.

З концепції впливають такі основні завдання економічної освіти і виховання учнів:

- забезпечити глибокий вплив навчального процесу на творче свідомлення учнями про економічні відносини суспільства;

- приділити особливу увагу розкриттю й показу зв'язків з конкретною економікою навчального закладу, спрямованою на вдосконалення економіки, підвищення ефективності навчального процесу, культури відносин до приватної й державної власності;

- поглибити і розширити інформування учнів про матеріальну, фінансово-економічну сторону навчально-виховного процесу, утягнути їх у пошук резервів підвищення якості й ефективності трудових процесів, перетворивши економію й ощадливість у мету конкретної діяльності учнівських і студентських колективів;

- визначити систему економічної освіти і виховання учнів у кожному навчальному закладі, виробляти методи практичної діяльності молоді в творчому вирішенні поставлених завдань на будь-якому етапі власної трудової діяльності;

- формування свідомого і відповідального відношення учнів до довірених їм цінностей, розроблення заходів щодо підвищення особистого внеску кожного в рух за скорочення непродуктивних витрат і витрат у виробничій сфері;

- створити в кожному навчальному закладі обстановку неприхильності до несумлінності, псування державного майна, нецільової витрати коштів, електроенергії, палива, продуктів харчування, різних матеріалів;

- поліпшити і постійно вдосконалювати підготовку вчителів, вихователів, майстрів виробничого навчання, викладачів ВНЗ і технікумів щодо організації й ведення економічної освіти і виховання молоді, установити ефективний контроль виконання поставленого завдання.

Економічне виховання учнів – це складна соціально-педагогічна проблема, покликана забезпечити свідоме і турботливе відношення до приватної й державної власності: особиста, колективна ініціатива вдосконалювання економічних відносин, підвищення результатів навчальної, продуктивної й обслуговуючої праці. У процесі праці й економічного виховання виробляються навички дбайливої й ощадливої витрати матеріальних коштів і ресурсів, збереження й збільшення національного багатства.

У процесі економічної освіти і виховання необхідно враховувати взаємозв'язки і взаємозалежності всіх напрямків при підготовці учнів до життя і праці на базі багатостороннього комплексного підходу. Слід зазначити, що участь у суспільному виробництві, сама по собі, не формує раціонального відношення до ресурсів. Молоді властиве прагнення виконати трудові й навчальні завдання з найменшим напруженням, при мінімальних витратах часу, вольових зусиль і власної енергії. Заощаджуючи особисті час і чинності, учні нерідко не розуміють джерел національного багатства й, отже, не піклуються про найкраще використання ресурсів. У результаті турбота про себе може якоюсь мірою принести шкоду суспільству. Ця обставина зобов'язує педагогів переконливо розкрити своїм вихованцям шлях подолання протиріч між особистим і суспільним ставленням до національного багатства. Економічна освіта і виховання як складова частина загального, морального виховання молоді вирішує завдання формування її світогляду і розвитку кругозору при підготовці до її майбутньої трудової діяльності.

Структуру й сутність економічної освіти й інтелектуального розвитку учнів доцільно підрозділити на три основні етапи.

На першому етапі формування особистісних економічних відносин необхідно залучати учнів до практичної діяльності з метою виконання певного завдання. Основна мета цього етапу полягає в тому щоб сформувати особистий досвід раціонального господарювання

виконавця, навчити його сприймати, осмислювати й оцінювати результати економічної діяльності, вносити свій внесок у зміцнення економічного потенціалу суспільства.

На другому етапі основною метою педагогів повинно стати формування основних напрямків розвитку економічного мислення учнів. Основними засобами цього етапу повинна бути колективна діяльність, у якій особистий досвід кожного учасника економічної роботи переростає в колективний. Тут на перший план висувається залучення учнів до групових форм роботи для спільного вирішення поставленого завдання, наприклад, у сфері економіки навчального закладу, економічного життя району, міста, області і країни. Більша роль повинна приділятися різним формам економічної пропаганди й агітації в колективі, включаючи організацію економічних гуртків і факультативів, вивчення спеціальних курсів по економічних проблемах, використовуючи при цьому аналітичні методи і комп'ютерні тренажери.

На третьому етапі формується особистісне відношення до колективу, суспільства, визначається економічна освіченість учня. При цьому важливими факторами служать уміння учня узагальнювати й аналізувати економічні ситуації, розуміти важливість і необхідність поліпшення економічних показників. Впровадження у виробництво передових методів і прийомів праці, постійного вдосконалювання отриманих у процесі навчання власних економічних знань в особистому житті й у трудовій діяльності.

Таким чином, концепція безперервної креативної економічної освіти учнів як багатопланова й багатогранна соціально-педагогічна проблема базується на наведених трьох найбільш важливих етапах і визначається кропіткою спільною роботою всіх учителів, вихователів, викладачів. Вони покликані дати учням безперервну економічну освіту, що сприяє розвитку їхніх організаторських здібностей і ділових якостей, потрібних у трудовій діяльності по висхідній лінії "школа – ВНЗ – виробництво – післядипломна освіта" з використанням системи дистанційного навчання.